

دکتر افشین جعفری

▪ دانشیار گروه حقوق بین‌الملل، دانشگاه پیام نور

▪ همکار در مرکز مطالعات آمریکا

نقض حقوق شهروندی در انتخابات آمریکا

پیش درآمد

شهروندی یکی از مفاهیم اجتماعی است که همواره در طول زندگی بشر بر روی کره خاکی، از سوی متفکران و صاحب‌نظران علاقه‌مند به مسائل اجتماعی در طول این دوران، به چالش کشیده شده و مورد مباحثه قرار گرفته است. این نهاد دربردارنده مجموعه حقوق و تکالیفی است که اعضای جامعه نسبت به یکدیگر، نهادها و جامعه دارند. در عصر جهانی شدن، این مفهوم به یک مفهوم فراسرزمینی تبدیل شده و ابعاد جدیدی از حقوق، مشارکت و ... را مطرح می‌کند تا جایی که امروزه رفتار شهروندان و کیفیت مشارکت آنان در امور جامعه از یک سو و رعایت این حقوق توسط دولت‌ها از سوی دیگر، از شاخص‌های توسعه یافتگی جوامع محسوب می‌شود. با توجه به موضوع این یادداشت، برخلاف ادعای دولت مردان آمریکایی مبنی بر دفاع از حقوق بشر و شهروندی در سطح جهانی، این کشور در سطح ملی، حقوق سیاسی و اجتماعی را رعایت نکرده و نمونه بارز آن، نحوه برگزاری انتخابات و عدم رعایت حقوق شهروندان در آن بوده است.

۱- حقوق شهروندی

یکی از موضوعات اساسی مؤثر بر کیفیت زندگی اجتماعی انسان‌ها در عصر مدرن، حقوق شهروندی بوده و این امر، باعث شده است تا در اکثر جوامع، قواعدی برای تأمین شرایط مناسب در روابط طبقه حاکم با شهروندان تدوین شود. حقوق شهروندی پس از اعلامیه استقلال آمریکا و اعلامیه حقوق بشر و شهروند فرانسه، به طور جدی و منسجم در سطح جهانی مطرح شد که اعلامیه جهانی حقوق بشر نیز آن را کامل نمود. امروزه حقوق شهروندی چنان مهم شده است که از مهم‌ترین موضوعات حقوق اساسی هر کشور محسوب می‌شود (والی زاده، ۱۳۹۰). در جوامع بشری بر حقوق شهروندی، تأکید بیشتری می‌شود تا بر تکالیف و مسئولیت‌های آنان؛ که این حقوق، عبارت‌اند از حقوق مدنی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی که در این میان، حقوق سیاسی و اجتماعی اهمیت زیادی دارد.

درواقع، شهروند به کسی گفته می‌شود که ضمن آگاهی از حقوق خود، دارای توانایی انتقال، مباحثه و مشارکت باشد و از وظایف و حقوق شهروندی خود در قبال دیگران و جامعه، اطلاع داشته باشد. آشنایی با حقوق شهروندی، زمینه مناسب را برای یک شهروند خوب بودن و برقراری نظم و امنیت در جامعه، فراهم می‌سازد و در مقابل، محرومیت شهروندان از حقوقشان، کیفیت زندگی آنان را به شدت تنزل می‌دهد.

۲- حق تعیین سرنوشت و حقوق شهروندی

حق تعیین سرنوشت، از جمله حقوقی است که ارتباط زیادی با حقوق شهروندی دارد. اولین و مهم‌ترین حلقه ارتباط میان این دو حق، حقی بر انتخاب مسئولان و دولت‌مردان حاکم بر جامعه است. در واقع، حق تعیین سرنوشت به شهروندان این اجازه و حق را می‌دهد که با انتخاب آزاد خود، مسئولانی توانمند و مدبر برای اداره امور جامعه تعیین نمایند که نحوه مدیریت آنان بر سرنوشت و آینده جامعه،

تأثیرگذار خواهد بود. به همین دلیل، در کشورهای پیشرفته، مسئولان موظف به صیانت و اجرای این حقوق هستند. به بیان دیگر، یکی از بدیهی‌ترین و مهم‌ترین بخش دموکراسی در هر کشوری، برگزاری انتخابات آزاد و فراجناحی است.

۳- نقض حقوق شهروندی در آمریکا

دولت ایالات متحده آمریکا برخلاف ادعا و تبلیغات خود مبنی بر رعایت حقوق جوامع جهانی، نه تنها حقوق بین‌الملل را بارها نقض کرده است، بلکه در عرصه داخلی نیز موارد نقض گسترده حقوق بشر و شهروندی را در کارنامه خود دارد. در سطح بین‌الملل، مواردی همچون اعمال تحریم‌های یک‌جانبه علیه کشورها، مداخله در امور داخلی آنان، عدم تصویب برخی کنوانسیون‌های مهم جهانی از قبیل کنوانسیون حقوق کودک و عدم رأی موافق به اساسنامه دیوان بین‌المللی کیفری، خروج از توافق آب و هوایی پاریس، خروج از برجام و سایر توافقات بین‌المللی و مهم رادر کارنامه خود

دارد. در خصوص نقض حقوق بشر و شهروندی در سطح داخلی نیز می‌توان موارد متعددی را از زمان تأسیس این کشور تاکنون برشمرد؛ به‌عنوان مثال، برای روی کار آمدن دولت مستقلی به نام آمریکا، بیش از صد هزار نفر از بومیان این کشور، قربانی تأسیس دولت و کشور جدید شدند. همچنین، نژادپرستی و تبعیض نژادی نیز از دیگر موارد نقض فاحش حقوق بشر و شهروندی بوده است، اما شاید بتوان گفت که سرآمد تمام بی‌عدالتی‌ها و هنجارشکنی‌های دولت آمریکا، نقض حقوق سیاسی مردم این کشور باشد. طبق گزارش‌های موجود در آرشیو و اسناد داخلی و بین‌المللی، معمولاً شرکت‌ها، سرمایه‌داران و گروه‌های ذی‌نفع، به شکل عجیبی در انتخابات و به‌خصوص انتخابات ریاست جمهوری از طریق لابی‌های خود، مقادیر هنگفتی پول تزریق کرده و در نتیجه نهایی آن تأثیرگذار بوده‌اند تا از مزایای بعدی آن بهره‌مند شوند. به همین دلیل، برخلاف قواعد و مقررات

اعلامی، انتخابات و به خصوص انتخابات ریاست جمهوری، به ابزاری برای بهره‌برداری‌های سیاسی و اقتصادی برای اشخاص مذکور، تبدیل شده است. البته ناگفته نماند که با حضور احزاب و به خصوص دو حزب حاکم، ظاهراً حقوق شهروندی در اولویت قرار دارد، اما واقعیت امر این است که این دو حزب اصلی نیز کارایی واقعی را در مقابل زیاده‌خواهان و سیاستمداران نداشته‌اند. مؤید این ادعا، گزارش‌های متعدد داخلی و بین‌المللی در خصوص افول دموکراسی در آمریکا است.

۴- انتخابات در آمریکا

همان‌طور که از نام این کشور نیز مشخص است، ایالات متحده آمریکا از تعدادی ایالت تشکیل شده است که مقامات ایالتی، محلی و همچنین، اعضای کنگره

(نمایندگان مجلس قانون‌گذاری) توسط شهروندان و رئیس‌جمهور، به‌طور غیرمستقیم توسط مجمع‌گزینه‌ندگان در سطح ملی (فدرال) انتخاب می‌شود. در یک نگاه گذرا و مقایسه با انتخابات کشورهای دیگر، می‌توان نشانه‌هایی از رعایت عدالت، دموکراسی و حقوق شهروندی را در انتخابات آمریکا مشاهده کرد اما این کشور نیز در انتخابات خود، در پاره‌ای موارد حقوق بشر و شهروندی را رعایت نمی‌کند که در ادامه به آن می‌پردازیم:

۱-۴- نقض حقوق شهروندی در انتخابات ایالتی و محلی؛

۱-۱-۴- تعارض در روش رأی‌گیری

در این کشور، برخی ایالات از سیستم نخست‌نفری، برخی از

سیستم دو نوبتی و اخیراً نیز از سیستم تفضیلی برای انتخابات ایالتی یا محلی استفاده می‌کنند که تعارض در همین قسمت رخ می‌دهد، زیرا وجود چند سیستم انتخاباتی در یک کشور، هرچند که در نگاه اول عادلانه و براساس قانون است، اما به دلیل وجود چند روش در این‌گونه انتخابات، می‌توان به این نتیجه رسید که همه مردم به شکل مساوی و برابر در انتخاب نمایندگان خود تصمیم‌گیری نمی‌کنند.

۲-۱-۴- نقض حقوق شهروندی در تعیین صلاحیت رأی‌دهندگان

در اکثر کشورها، معیارهایی برای تعیین صلاحیت رأی‌دهندگان تعیین کرده‌اند که به قوانین داخلی آن‌ها مربوط است که در این میان، عدم تبعیض نژادی یا جنسیتی تقریباً در همه کشورها

و سنا، مجموعاً ۵۳۵ نفر است لذا کاندیدایی که ۲۷۰ رأی از مجمع گزینندگان را کسب کند، منتخب مردم تلقی خواهد شد. نکته حائز اهمیت این است که در این روش، احتمال دارد برخلاف آرای مردم که اکثریت به یک کاندیدا رأی داده‌اند اما تعداد آرای مجمع گزینندگان به کاندیدای دیگری باشد که رأی مردمی کمتری داشته و این معضل، همان نکته کلیدی و محل بحث در نقض حقوق شهروندی است و در واقع، مردم وقتی به کاندیدای موردعلاقه خود، رأی می‌دهند، در رقابتی ایالتی شرکت می‌کنند، نه رقابتی ملی. مشکل دیگر در صدور مجوز قانونی برای تصمیم‌گیری در مجمع گزینندگان است، زیرا هر ایالتی به صورت مجزا تعیین می‌کند که نحوه اعلام رأی در مجمع گزینندگان آن ایالت، به چه شکلی باشد. از دیگر موارد نقض حقوق شهروندی، این است که در اکثر ایالات، کاندیدایی که بیشترین آراء را در همان ایالت اخذ کرده باشد، علاوه بر آرای خود، همه آرای گزینندگان را نیز از آن خود می‌کند که البته در

کنار این نقطه ضعف، نقطه قوت این نوع روش رأی‌گیری، افزایش نقش ایالات کوچک‌تر است.

نتیجه‌گیری

با توجه به مباحث مطرح شده، برخلاف ادعای دولتمردان آمریکا -که مدعی هستند سیستم مجمع گزینندگان (الکتورال)، تقلب در انتخابات را بسیار سخت و ناممکن کرده است- به صورت معمول هر بار پس از انتخابات، ادعای تقلب در انتخابات مطرح می‌شود. نکته دیگر اینکه همیشه جای بحث وجود داشته که چرا کشوری که مدعی حقوق بشر و شهروندی است، طی سالیان متمادی، مردم آمریکا را مجبور به قبول دو حزب کرده که عملاً مجبور هستند تا میان بد و بدتر انتخاب کنند. بررسی قوانین و مقررات مرتبط با حقوق شهروندی و نحوه اجرای آن‌ها در این کشور نیز مؤید این نکته است که در این کشور -که مدعی سرزمین آزاد است- نیز حقوق شهروندی به طور فاحشی نقض می‌شود.

منابع:

- عطیه میرقراچولو (گروه پژوهش‌های خبری)، رؤیت شده در تاریخ ۱۴۰۱/۶/۲۹ در آدرس:

- <https://www.irna.ir/news/81009645> حقوق

شهروندی در ایالات متحده آمریکا

- والی زاده، افروز (۱۳۹۰) مبانی حقوق شهروندی مدنی از دیدگاه حضرت علی (ع) پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه امام صادق (ع).

- نقض حقوق شهروندی در آمریکا | خبرگزاری صدا و سیما (iribnews.ir)، رؤیت شده در تاریخ ۱۴۰۱/۶/۲۹ در آدرس:

- <https://www.iribnews.ir/fa/news/1197304>

- ویکی‌پدیا